

אמר להם: מי הללו שרוצים להתעות אותי?
אמרו לו: כותיים הללו, שעומדים לפניך.

אמר להם: הרי הם מסורים בידיכם.

מיד נקבום בעקביהם ותלאום בזנבי סוסייהם,
והיו מגררין אותן על הקוצים ועל הברקנים
עד שהגיעו לחר גריזום, ששם היה בית
מקדשם.

ביון שהגיעו לחר גריזום — הרשוהו,
וזרעהו כרשינין, בדרך שבקשו הם לעשות
לבית אלהינו.

ואותו היום עשאוהו יום טוב.

ומוכח מכך שיצא שמעון הצדיק בבגדי
כהונה, שמותר לצאת בהם חוץ למקדש!

ומשנין שני תירוצים:

אי בעית אימא — לא היו הבגדין הללו בגדי
כהונה קדושים, אלא רק היו ראויין לבגדי
כהונה, ולא הוקדשו.

ואי בעית אימא — [תהלים קיט] היה מותר
לעשות כן לצורך הצלת המקדש, מדין "עת
לעשות לה", לשמו של מקום — הפרו, מותר
להפר מצות תורתך!"

שנינו במשנה: חזן הכנסת נוטל ספר תורה
ונותנו לראש הכנסת, וראש הכנסת נותנו
לסגן, והסגן נותנו לכהן גדול.

ומדייקת הגמרא: שמע מינה מכך שמכבדים
את ראש הכנסת ואת הסגן בנוכחות הכהן
הגדול, שחולקין כבוד לתלמיד אפילו במקום
הרב!

אמר אביי: אין זו ראייה. אלא כולה —

משום כבודו דכהן גדול היא. שמראים בכך
את השררות הרבות שתחתיו.

שנינו במשנה: וכהן גדול עומד, ומקבל
מהסגן את ספר התורה.

והויגן בה: מדקתני שעתה, בקבלו את ספר
התורה הוא עומד, מכלל זה אתה למד שעד
עתה הוא היה יושב.

וזה לא יתכן. כי:

והא אנן תנן: אין ישיבה בעזרה משום טו-טז ב
דכתיב "לעמוד לשרת", וכן "העומדים שם
לפני ה'".

ולא מצינו ישיבה בעזרה אלא למלכי בית
דוד בלבד!

שנאמר [דברי הימים א יז] "ויבא המלך דוד,
וישב לפני ה'".

ומשנינן: כדאמר רב חסדא על הברייתא
העוסקת בענין הקריאה בספר תורה [כפי
שיבואר להלן], שהמדובר הוא בעזרת נשים
הסמוכה לעזרה, ולא בעזרה עצמה.

הבא נמי במשנתנו המדובר הוא שיושב
הכהן הגדול בעזרת נשים.

ומבאר הגמרא: והיבא איתמר דרב חסדא?
[לפי גירסת הגר"א] אהא דתניא: היכן קורין
בו — בעזרה.

רבי אליעזר בן יעקב אומר: בהר הבית.

שנאמר [נחמיה ח] "ויקרא בו עזרא לפני
הרחוב אשר לפני שער המים".

ועתה מבארת הגמרא את אותה הזעקה:

[נחמיה ט] "ויצעקו אל ה' אלהים בקול גדול".

מאי אמור?

אמר רב ואיתימא רבי יוחנן, כך אמרו ישראל באותה שעה:

בייא, בייא! לשון זעקה וקובלנה [רש"י].

מבקשים אנו שתמסור בידינו את יצר הרע של עבודה זרה.

כי היינו האי, זה הוא שגרם דאחרביה הקב"ה למקדשא, וקליה להיכליה, ושרף את היכלו, וקטלינהו לכולהו צדיקי, ואגלינהו לישראל מארעהון.

ועדיין יצר הרע הזה מרקד בינן, בינותינו.

כלום, הרי זה שיהכתייה לן שנתת לנו את יצר הרע הזה אינו אלא לקבולי ביה אנרא, שנקבל שכר בהתמודדתנו עמו.

לא איהו בעינן, ולא אנריה בעינן. איננו רוצים לא אותו ולא את השכר על ההתמודדות אתו!

נפל להו פיתקא כתב מרקיעא, דחוח כתב בה: אמת! שאישר הקב"ה את בקשתם בכך.

אמר רב חנינא, שמע מינה: חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת.

אותיבו ישבו בתעניתא תלתא שלשה יומין ותלתא לילואתא לילות.

לבסוף, מפרוהו משמים ליצר הרע של

ואמר רב חפדא: הקריאה הזאת היתה בעזרת נשים.

וממשיכה הגמרא, בביאור המקרא בספר נחמיה:

[נחמיה ח] "ויברך עזרא את ה' האלהים הגדול".

מאי גדול?

אמר רב יוסף אמר רב: שגדלו עזרא להקב"ה, בכך שכרכו בשם המפורש.

רב גידל אמר: גידל את כבודו בתיקון שתיקן, לומר במקדש בסוף כל ברכה "ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם". [דברי הימים א טז]

אמר שאל ליה אבוי לרב דימי על דברי רב גידל: ודילמא שגידלו בשם המפורש?

אמר ליה: אין אומרים שם המפורש בגבולים, מחוץ לעזרה, והרי עזרא אמר זאת בחוץ ולא בעזרה.

ותמהינן: וכי לא אמר עזרא את השם המפורש מחוץ לעזרה בהזדמנות אחרת?

והכתיב [לפי גירסת הגר"א]:

[נחמיה ט] "ויצעקו בקול גדול אל ה' אלהיהם"

ואמר על כך רב גידל עצמו: "בקול גדול" — שגדלו עזרא להקב"ה בשם המפורש!

ומשנינן: הוראת שעה היתה לצורך הזעקה לומר את השם המפורש חוץ לגבולים, ולכן כשעמד עזרא בפעם אחרת לברך מחוץ לעזרה, הוא לא הזכיר את השם המפורש.

עבודה זרה — ניהליהו, לידם.

נפק, יצא אותו יצר הרע, אתא והוא בא ונראה כי כמו גוריא דנורא גור אריה [לפי רש"י סנהדרין סד א] של אש, בצאתו מבית קדשי הקדשים.

אמר להו הנביא זכריה בן עדו לישראל: היינו יצרא דעבודה זרה. שנאמר [זכריה ה] "ויאמר: זאת הרשעה".

בהדי דתפסוה ליה כאשר תפסוהו, אשתמיט נשמטה ביניתא שערה אחת ממזויא, מאדרת שערו, ורמא קלא, והרים גור הארי של אש את קולו, ואזל קליה והלך קול שאגתו עד מרחק של ארבע מאה פרסי.

אמרו ישראל: היכי נעביד, מה נעשה? כי אם נשאיר אותו כמות שהוא בידינו, דילמא חס ושלום מרחמי עליה מן שמיא, כשישמעו קולו המתחנן.

אמר להו נביא: שדוהו השליכוהו בדודא דאברא, בתוך דוד של עופרת, וחפיוהו לפומיה באברא, וכסו את פי הדוד בעופרת, היות דאברא — משאב שאיב קולטת קלא. ולא ישמע קולו.

שנאמר [זכריה ה] "ויאמר: זאת הרשעה! וישלך אתה אל תוך האיפה, וישלך את אבן העופרת אל פיה".

אמרו: הואיל ועת רצון הוא, נבעי רחמי גם איצרא דעבירה. שימסר בידינו גם יצר הרע של עריות.

בעו רחמי, ואמסר ונמסר בידיהו.

אמר להו יצר הרע של עריות: חזו, ראו דאי קטליתו ליה לההוא, אם תקטלו אותו

[והתכוון לעצמו] — בליא עלמא, יכלה העולם, לפי שרק מכח היצר הזה עוסק העולם בפריה ורביה, ואי אפשר לחלקו בין מעשה מותר למעשה אסור.

חבשוהו תלתא יומי, כלאו אותו במשך שלשה ימים.

ואכן נפסק כח היצר לגמרי, ולא עסקו עוד בפריה ורביה.

ובעו ובקשו ביעתא ביצה בת יומא, שנולדה היום, בכל ארץ ישראל — ולא אשתכח, לפי שגם התרנגולות הפסיקו להטיל ביצים.

אמרי: היכי נעביד?

אם נקטליה ליצר הזה — בליא עלמא!

אם ניבעי רחמי אפלגא, על מחצית כח היצר, שיביא לכך שתמשיך פריה ורביה בעולם רק בהיתר ולא באיסור.

דבר זה לא יתכן.

כי פלגא, מחצית היצר — ברקיעא משמים לא יהבי אין נותנים.

כחלינהו, סמאוהו בצבע "כחול" לעיניה, ושכקוהו, ושחררוהו.

ואהני, והועיל מה שעוורוהו לכך דלא מיגרי ביה לאיניש שלא מתגרה אדם בקריבתה, בקרובותיו.

במערבא, בארץ ישראל, מתנו היו שונים את הסוגיה לעיל, בכיאר הפסוק [בנחמיה ח] "ויברך עזרא את ה' האלהים הגדול", הכי:

רב גידל אמר: "גדול" — שגדלו בכרכתו בשם המפורש.

ורב מתנא אמר: גידלו בכך שאמר [לקמן, בנחמיה ט] "האל הגדול הגבור והנורא".

והא דאמר רב מתנא — מסייע [לפי הגר"א] לדברי רבי יהושע בן לוי.

דאמר רבי יהושע בן לוי: למה נקרא שמן "אנשי כנסת הגדולה"?

לפי שהחזירו עטרה ליושנה, כדלהלן:

תחילה, אתא בא משה, ואמר: [דברים י'] "האל הגדול הגבור והנורא".

אך בדור מאוחר יותר, אתא בא ירמיה הנביא, ואמר, כאשר ראה את שרי נבוכדנצר מריעים בתוך המקדש: בשעה שנכרים מקרקרין בחיבלו — איה הוא גילוי נוראותיו? דהיינו, הגילוי של "נורא" הוא כאשר אנו רואים זאת, ולא בשעת הסתר פנים.

לא אמר ירמיה "נורא", היות וחסר אז גילוי זה.

אתא דניאל, בזמן גלות בבל ואמר: בשעה שנכרים משתעבדים בבניו במשך שבעים שנה — איה הוא גילוי גבורותיו?

לא אמר דניאל "גבור".

אתו אינהו, באו הם, אנשי כנסת הגדולה, והחזירו עטרה ליושנה, ואמרו: אדרבה, זו היא התגלות גבורת גבורתנו של הקב"ה, שכוּבש את יצרו, בכך שנותן "ארץ אפים" לרשעים בתקופה כה ארוכה שבה

משתעבדים הגויים בבניו ומציקים להם בגזירותיהם.

ואלו הן נוראותיו שהתגלו בזמן החורבן, שאלמלא מוראו של הקדוש ברוך הוא — היאך אומה אחת של עם ישראל, יכולה היתה להתקיים בין כל האומות, שנאספו שם להשמידם, ובכל זאת עם ישראל שרד, וממשיך להתקיים.

ולכן נקראו אנשי כנסת הגדולה בשם זה, על שגידלוהו להקב"ה בהחזרת אמירת "הגבור והנורא".

והוינן בה: זרבנון, ירמיהו ודניאל, היכי עבדי הכי, ועקרי תקנתא דתקין משה לומר גם "הגבור והנורא"?!?

אמר רבי אלעזר: מתוך שהם היו יודעין בהקדוש ברוך הוא שאמתו הוא, לפיכך לא כיזבו בו.

שנינו במשנה: וקרא אחרי מות ואך בעשור.

ורמינהי מהמשנה במסכת מגילה, ששנינו בה: מדלגין בקריאת הנביא מפרשה לפרשה ואין מדלגין בקריאת התורה!?

ומשנינן: לא קשיא.

כאן — בדילוג ארוך, בכדי שיפסיק יסיים התורגמן המתרגם את תרגום הפרשה הקודמת ועדיין לא יספיק הגולל להגיע לפרשה הבאה, אין מדלגים, שאין זה כבוד הציבור שיישבו וימתינו.

כאן — בדילוג קצר, כמו הדילוג בין פרשת אחרי מות לפרשת אמור, שהוא בכדי שלא

יפסיק התורגמן, שלפני שהמתרגם יסיים את תרגומו יכול הגולל להספיק להגיע לפרשה הבאה, יכולים לדלג.

אך מקשה הגמרא שאי אפשר לתרץ כך את הסתירה:

והא עלה על אותה המשנה במסכת מגילה קתני בבביתא: מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה. ועד כמה מדלג בנביא — בכדי שלא יפסיק התורגמן.

הא בתורה — כלל כלל לא יפסיק!?

אמר אביו: לא קשיא.

כאן שמדלגין, המדובר הוא בענין אחד.

כאן שאין מדלגין המדובר הוא בשני ענייניו.

ומביאה הגמרא ראייה לתירוצו של אביו:

והתניא: מדלגין בתורה בענין אחד, ובנביא בשני ענייניו.

כאן וכאן בכדי שלא יפסיק התורגמן.

ואין מדלגין מנביא לנביא.

ובנביא של ספר שנים עשר [תרי עשר] מדלגין מנביא לנביא, שנחשב לספר אחד.

א-ו ובלבד שלא ידלג אחרונית — מקריאת סוף הספר לקריאת תחילתו.

שנינו במשנה: וגולל ספר תורה, ואומר יותר ממה שקראתי לפניכם כתוב כאן. וממשיך לקרוא את פרשת "ובעשור לחודש השביעי" בעל פה.

ומבארת הגמרא: וכל כך למה צריך שיודיע

הכהן הגדול שפרשה זו שהוא קורא בעל פה כתובה גם היא בספר התורה?

כדי שלא להוציא לעז על ספר התורה הזה שחסרה בו פרשה.

עוד שנינו במשנה: ו"בעשור לחודש השביעי" של חומש הפקודים — קורא על פה.

והוינן בה: אמאי אינו קורא בפנים הספר? נגלול את הספר, וניקרי מתוכו.

אמר רב הונא בריה דרב יהושע אמר רב ששת: לפי שאין גוללין ספר תורה בציבור, מפני כבוד ציבור שממתין לגלילה.

ופרכינן ונייתי ספר תורה אחרונא, ונקרי בו.

רב הונא בר יהודה אמר: אין מביאים ספר אחר, משום פגמו של ראשון. שלא יטעו לחשוב שהביאו ספר אחר מפני שגילו פגם בראשון.

וריש לקיש אמר: הטעם שאין מביאים ספר אחר הוא משום ברכה שאינה צריכה. שצריך לברך על הקריאה ספר אחר ברכה נוספת, ואין צורך בה, מפני שיכול לקרוא את הפרשה האחרונה בעל פה.

ותמהינן: ומי חיישינן לפגמא?

והאמר רבי יצחק נפחא: ראש חודש טבת שחל להיות בשבת, מביאין שלש ספרי תורות. וקורין פרשה אחת בענינו של יום, שהיא פרשת השבוע, ואחת של ראש חודש, ואחת של חנוכה!

ולא חוששים לפגמו של הספר הראשון!

ומשנינן: במקום שקוראים תלתא גברי